

Ustvarjanje pravljice

Creating a Fairy Tale

Tinka Fric - Kočjaž

Izveček

Izvajanje knjižničnoinformacijskih znanj v knjižnici ponuja velik spekter različnih možnosti. Ena izmed njih je vpeljava elementov formativnega spremljanja, s pomočjo katerih so učenci še bolj aktivno vključeni v pouk. Največkrat knjižnično informacijsko znanje poteka v obliki medpredmetnega sodelovanja. V naši uri smo povezali uro slovenščine v 4. razredu. Učenci so ponovili znanje o ljudskih in umetnih pravljičah, povezali znanje o knjižnici, se v knjižnici orientirali in uporabljali knjižnične storitve ter nato samostojno izdelali svojo pravljico kot dokaz o pridobljenem znanju. Učenci so pri delu aktivni in motivirani.

UDK 027.8:37.091.26

Ključne besede

šolska knjižnica,
knjižnično informacijsko
znanje, pravljica,
slovenščina, slikanica

Abstract

Implementing library and information knowledge in a library offers a wide range of opportunities. One of them is the introduction of elements of formative assessment, through which students become more actively involved in lessons. Library and information knowledge is most often implemented in the form of cross-curricular collaboration. In this lesson it was linked to a Slovenian Language lesson in the 4th grade. Students revised their knowledge of folk tales and literary fairy tales, integrated it with their knowledge about the library, became familiar with the library's layout and used library services, after which they independently created their own fairy tale as evidence of learning. The students were active and motivated for work.

Keywords

school library,
library and information
knowledge, fairy tale,
Slovenian Language,
picture book

UVOD

Delo v knjižnici me veseli in poklic knjižničarke zelo rada opravljam. Ves čas si postavljam nove izzive in iščem nove ideje, kako knjižnico in branje še bolj približati učencem. Na študijskem srečanju v lanskem šolskem letu nas je svetovalka ZRSŠ seznanila s pojmom formativno spremljanje in nam predstavila, kako lahko naše delo poteka še drugače. Takoj sem se v tem našla in se odločila sodelovati ter s tem pridobiti nova znanja in nove ideje.

NASTANEK URE

Ideja

Trudim se, da čim več ur KIZ izvedem v medpredmetni povezavi v sodelovanju z učitelji. Z nekaterimi že zelo dobro sodelujemo in vsako leto ure izvedemo skupaj. Tako sem spodbudila tudi učiteljico razrednega pouka, ki je poučevala 4. razred, da bi v obliki medpredmetnega povezovanja uro slovenščine izvedli skupaj.

Načrtovanje

Potem ko je ideja dokončno dozorela v moji glavi in pri učiteljici, sva se skupaj usedli in načrtovali delo. Najprej sva pregledali učni načrt za slovenščino, da bi ugotovili, s katero vsebino bi uro najbolj smiselno povezali in izvedli. Tako sva se odločili za temo. Nato sva pregledali cilje in vsebine, ki sva jih želeli doseči z uro. Nazadnje pa sva se lotili še samega poteka – kako bo ura potekala, katera od naju bo izvedla kateri del ... Po končanem načrtovanju sva se lotili priprave na uro; vsaka je pripravila svoj del. Razmislila sem tudi, kje bova umestili elemente formativnega spremljanja in kako.

Način izvedbe KIZ

KIZ sva izvedli v obliki medpredmetne povezave s poukom slovenščine. Načrtovali sva 2 uri, vendar sva nato dodali še eno uro, ki sem jo izvedla sama naslednji dan v obliki nadomeščanja in samostojne ure KIZ.

KIZ

Specifični cilji

Učenci:

- spoznajo pot knjige od avtorja do bralca;
- poznajo osnovne bibliografske podatke;
- uporabljajo signaturo za iskanje knjižničnega gradiva v prostem pristopu.

Slika 1: Ustvarjanje pravljice

Operativni cilji

Učenci:

- razumejo vrednost ustvarjalnih dosežkov pri nastajanju vira;
- najdejo gradivo v prostem pristopu.

Tematski sklop: Knjiga

Vsebina: avtor, rokopis, ilustrator, tiskarna, založba; skrajšani bibliografski opis; ureditev leposlovnega gradiva na policah

Razred: 4. razred

Trajanje: 2 PU (*naknadno še ena PU*)

MEDPREDMETNE IN KROSKURIKULARNE POVEZAVE

Predmet: SLOVENŠČINA

Vsebina/tema: Pravljice

Izvajalec/izvajalka: Petra Avguštin, učiteljica razrednega pouka

ELEMENTI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA

Pri načrtovanju sem se odločila, da bom pri uri preizkusila tri elemente formativnega spremljanja. To so ugotavljanje predznanja, dejavnosti/dokazila in povratna informacija. Te elemente sem preizkusila v prvih dveh urah izvedbe. Ugotavljanje predznanja sem preizkusila v začetku izvedbe, dejavnosti/dokazila pri obeh urah, povratno informacijo pa po koncu. Po izvedenih urah in analizi sem ugotovila, da bi lahko z izvedbo še ene, samostojne ure preizkusila tudi element vrstniško sodelovanje/vrednotenje. S to dodatno uro sem nadaljevala začetni uri ter dosegla najvišji taksonomski cilj po Bloomovi lestvici – vrednotenje.

PRIČAKOVANI REZULTATI/ DOSEŽKI

Z izvedbo KIZ sem želela, da se učenci samostojno znajdejo v knjižnici, kar pomeni, da poznajo skrajšani bibliografski opis in na podlagi tega na polici najdejo knjigo. Cilj sem preverila tako, da sem za njih pripravila različne naslove pravljič z avtorji (pomešano), to sem jim razdelila. Učenci so morali najprej povezati podatke in nato na polici poiskati knjigo.

Poleg tega sem jim želela tudi prikazati, kako knjiga nastane oziroma kako poteka njena pot od avtorja do bralca. Najprej sem jim to predstavila frontalno, nato pa jih kar postavila v vlogo avtorja, ilustratorja, založnika in tiskarja.

DIDAKTIČNI PRISTOPI

Pri urah sem uporabila naslednje didaktične pristope: timsko poučevanje in sodelovalno delo učiteljev, aktivne oblike dela – delo v parih in individualno delo, delo z viri (leposlovje).

POTEK UČNEGA PROCESA

Učni proces sva z učiteljico izvedli po naslednjih korakih:

- Ponavljanje: učenci so skupaj sestavljali podatke o avtorjih in naslovih pravljič ter jih iskali na policah (pravljič so poznali že od prej, prav tako so že prej spoznali postavitev gradiva na policah). Ob tej dejavnosti smo ugotavljali predznanje učencev oz. aktivirali smo njihovo predznanje, da so začeli razmišljati o pravljičah, da so se spomnili, da razlikujemo med ljudskimi in umetnimi pravljičami. Potem ko so povezali naslove pravljič z njihovimi avtorji, so morali te

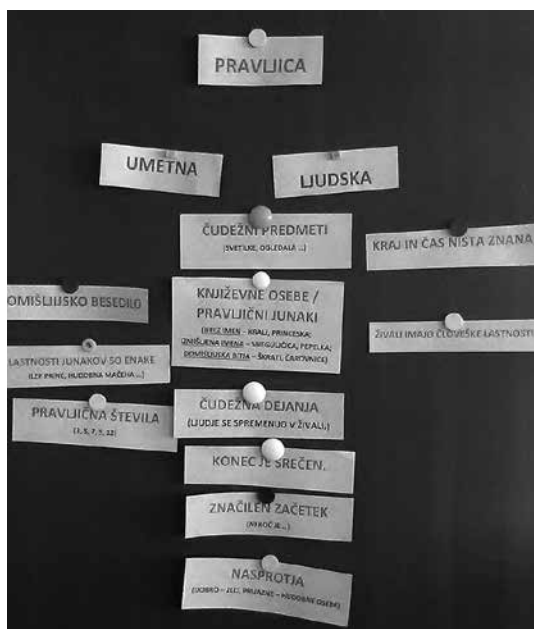
Slika 2: Vsak učenec je postal avtor pravljič

Slika 3: Iskanje pravljič na policah v knjižnici

pravljič (slikanice) poiskati na policah v knjižnici. S tem smo ozaveštili njihovo predznanje o tem, kje v knjižnici najdejo pravljič in kako. Učenci so ta del učnega procesa opravili v obliki skupinskega dela. V tem delu smo vpletli element formativnega spremljanja vrstniško sodelovanje, saj so učenci med seboj morali sodelovati, prav tako pa so dobili povratno informacijo o svojem znanju.

- Ponavljanje učne snovi: učenci so pri pouku slovenščine že spoznali značilnosti pravljič (ljudskih in umetnih). Ponovili so (pripovedovali) značilnosti pravljič, ki jih poznajo. Šlo je za frontalno ponavljanje, učenci so dvigovali roke, učiteljica pa jih je pozivala k odgovorom. Vnaprej sva pripravili lističe, na katerih so bile zapisane značilnosti pravljič – ljudske in umetne. Ko so učenci ugotovili, katero od značilnosti, so ustrezen listič pritrdili na pravo mesto na tabli. Na tabelski sliki je tako nastal prikaz skupnih značilnosti ljudske in umetne pravljič ter v katerih značilnostih se razlikujeta med seboj.
- Obravnava nove učne snovi: učencem sem predstavila pot knjige – kako nastane, kaj dela avtor, kaj ilustrator, kaj je naloga založbe in kaj tiskarne. Učenci so poslušali. Šlo je za klasično, frontalno obravnavo učne snovi.
- Utrjevanje: Učiteljica je prebrala pravljič Volk in sedem kozličkov. Učenci so pravljič analizirali – iskali so lastnosti pravljič, ki so v tej zgodbi. Analiziranje je potekalo na klasičen, frontalen način. Pogovor sva vodili z učiteljico, učenci so dvigovali roke in odgovarjali.

Slika 4: Značilnosti pravljice

- Preverjanje: Vsak učenec je izdelal svojo slikanico, ki je vsebovala prvine pravljic, in napisal bibliografske podatke. Učenci so izdelali svoj izdelek – pri tem so uporabili predznanje in novopridobljeno znanje, poiskali prvine pravljice in jih uporabili, načrtovali in ustvarili svoj izdelek, ki predstavlja dokaz o pridobljenem znanju. Pomagala jim je 'slika' na tabli – značilnosti ljudske in umetne pravljice. V tem zadnjem delu so učenci so tako dobili povratno informacijo o svojem znanju, prav tako pa dosegli najvišjo taksonomsko raven, saj so morali dobljeno znanje najprej analizirati, povezati ter ga nato uporabiti na nov, drug način.

VREDNOTENJE IZVEDENE URE

Uro smo po izvedbi ovrednotili. Najprej sem za njeno ovrednotenje prosila učence, tako sem dobila njihovo povratno informacijo o izvedeni uri. Razdelila sem jim samolepilne listke ter jih prosila, naj uro ocenijo in dopišejo

svoj komentar. Nad uro so bili navdušeni, pohvalili so aktivno delo ter napisali, da si želijo več takih oblik dela. Uro sem nato še sama ovrednotila. Z izvedbo sem bila zadovoljna, saj sem z njo dosegla to, kar sem si zastavila. Spremenila bi le to, da bi učencem pri pisanju oziroma izdelavi slikanice dala bolj natančna navodila in jih bolj usmerila (jim določila naslov, jih prostorsko omejila), saj so tokrat imeli skoraj proste roke, omejeni so bili le s tem, kaj je morala slikanica vsebovati (prvine pravljice in bibliografske podatke). Nekateri so namreč imeli pri izdelavi nekaj težav, saj niso znali začeti ali so bili predolgi ali pa so imeli težave pri pisanju zgodbe. Nazadnje sva uro vrednotili tudi z učiteljico. Ugotovili sva, da so bili učenci pri delu zelo aktivni, da je tako pridobljeno znanje res trajnejše. Z izvedbo sva bili zadovoljni. Sklenili sva, da bova s takim načinom dela nadaljevali tudi v prihodnosti.

POTREBNI POGOJI ZA IZVEDBO URE, ZAZNANI PROBLEMI

Za izvedbo ure ni posebnih pogojev. Učitelj in knjižničar morata le pripraviti liste za delo. Kot problem sem zaznala dve stvari. Pri naslednji izvedbi te vsebine v tem šolskem letu bova z učiteljico že v začetku načrtovali 3 šolske ure. Prvi dve uri bosta ostali nespremenjeni, saj sta se izkazali za dobri. Dodali pa bova še tretjo pedagoško uro, v kateri bodo učenci drug drugemu izdelke pregledali in jih ovrednotili. Kot kriterije so uporabili značilnosti za pravljico, ki smo jih zapisali. Prav tako bodo tako pridobili tudi več časa za izdelavo slikanice. Druga stvar, ki je predstavljala težavo, so bila preveč ohlapna navodila pri izdelavi slikanice. Učence bo treba naslednjič bolj usmeriti in jim podati natančnejša navodila. Nekateri učenci so porabili preveč časa za iskanje ideje in naslova za svojo pravljico. ●

TINKA FRIC - KOČJAŽ, univ. dipl. bibl., pedagoginja, knjižničarka na OŠ Žužemberk
Naslov: OŠ Žužemberk, Baragova cesta 1, 8360 Žužemberk
E-naslov: tinka.fric@gmail.com

PRILOGA 1: Delovni list z napisanimi avtorji in naslovi pravljic, ki so jih učenci iskali

H. C. Andersen	Deklica z vžigalicami	E. Peroci	Moj dežnik je lahko balon
F. Levstik	Kdo je napravil Vidku srajčico	S. Makarovič	Sovica Oka
J. Vandot	Kekec in Bedanec	J. in W. Grimm	Rdeča kapica
J. Patience	Obuti maček	H. C. Andersen	Kraljična na zrnju graha
P. Suhadolčan	Peter Nos	J. in W. Grimm	Sneguljčica
B. Š. Žmavc	Popravljalnica igrač	Ljudska pravljica	Bela kača s kronico
I. Mestnik	Veselje v zajčjem hotelu	Ljudska pravljica	Pet bratov
J. Patience	Ostržek	Ljudska pravljica	Lonček kuhaj
J. in W. Grimm	Trnuljčica	Ljudska pravljica	Zlata ribica
D. Kette	Šivilja in Škarjice	Ljudska pravljica	Peter Klepec
T. Pavček	Juri Muri v Sloveniji	Ljudska pravljica	Narodna pripovedka
I. Mestnik	Zgodba o Zari	Ljudska pravljica	Rdeča kokoška
J. in W. Grimm	Volk in sedem kozličkov	Ljudska pravljica	Zdravilno jabolko
G. Vitez	Zrcalce	Ljudska pravljica	Deklica lastovica
H. C. Andersen	Grdi raček	Ljudska pravljica	O pustu in zakletem gradu

PRILOGA 2: Delovni list z napisanimi značilnostmi pravljic, ki so jih ugotavljali učenci

PRAVLJICA

LJUDSKA UMETNA

DOMIŠLJIJSKO BESEDILO
KRAJ IN ČAS NISTA ZNANA.

NASPROTJA
(DOBRO – ZLO, PRIJAZNE – HUDOBNE OSEBE)

ČUDEŽNA DEJANJA
(LJUDJE SE SPREMENIJO V ŽIVALI.)

ČUDEŽNI PREDMETI
(SVETILKE, OGLEDALA ...)

PRAVLJIČNA ŠTEVILA
(3, 5, 7, 9, 12)

KONEC JE SREČEN.

LASTNOSTI JUNAKOV SO ENAKE
(LEP PRINC, HUDOBNA MAČEHA ...)

ZNAČILEN ZAČETEK
(NEKOČ JE ...)

KNJIŽEVNE OSEBE/PRAVLJIČNI JUNAKI
(BREZ IMEN – KRALJ, PRINCESKA
IZMIŠLJENA IMENA – SNEGULJČICA, PEPELKA
DOMIŠLJIJSKA BITJA – ŠKRATI, ČAROVNICE)

ŽIVALI IMAJO ČLOVEŠKE LASTNOSTI.

PRILOGA 3: Priprava na uro

OŠ Žužemberk

PRIPRAVA NA UČNO URO

Šolsko leto 2015/2016

Datum: 21. 4. 2016

Razred: 4. r.

Zaporedna št. ure: 5., 6. (KIZ)

Knjižničarka: Tinka Fric - Kočjaž

Predmet: KNJIŽNIČNO INFORMACIJSKA ZNANJA, SLOVENŠČINA**Učna tema:** KNJIGA (KIZ) / PRAVLJICE**Izvajalci:** Tinka Fric - Kočjaž, Petra Avguštin**Medpredmetne povezave:** slovenščina, KIZ**Učni cilji**

Učenci:

- spoznajo pot knjige od avtorja do bralca;
- poznajo osnovne bibliografske podatke;
- se znajdejo v knjižnici in samostojno poiščejo pravljice.

Pričakovani dosežki

Učenci:

- uporabljajo osnovne storitve v knjižnici,
- se postavijo v vlogo avtorja in ilustratorja ter izdelajo svojo slikanico;
- razumejo vrednost ustvarjalnih dosežkov pri nastajanju vira.

Vzgojni cilj: Sporočilna vrednost pravljič.**Učne oblike:** ☒ frontalna ☒ individualna ☒ delo v parih ☐ delo v skupinah**Učne metode:** ☒ razlaga ☒ pogovor ☒ pripovedovanje ☐ diskusija ☐ opisovanje ☐ igra vlog ☐ demonstracija
☒ delo z besedilom ☒ pojasnjevanje ☐ sodelovalno učenje ☐ delo z informacijskimi viri ☒ analiza dela**Struktura pouka:** ☐ uvajanje ☒ obravnavanje nove snovi ☒ ponavljanje in utrjevanje ☐ preverjanje**Učila in učni pripomočki:** ☐ knjige iz priročne knjižnice ☒ leposlovje ☐ tabla ☐ videokaseta ☐ učni list ☐ CD ☐ plakat
☐ LCD-projektor ☐ računalnik ☐ neknjižno gradivo**Didaktična načela:** ☐ nazornost ☒ postopnost ☒ sistematičnost ☐ aktualizacija ☐ individualizacija ☐ diferenciacija
☐ vzgojnost ☐ ustreznost

POTEK URE

Korak	Postopek
Uvod	<u>Knjižničarka</u> pozdravi učence in napove potek ure. Učence pozdravi tudi učiteljica.
Jedro	<u>Knjižničarka</u> učence razdeli v pare. Vsak par dobi kuverto z napisanimi naslovi pravljič in avtorji – učenci morajo v paru povezati avtorje in naslove pravljič. Nato pravljičice poiščejo na policah v knjižnici. Po končani dejavnosti predstavijo rezultate. <u>Učiteljica</u> učence vpraša, katere značilnosti pravljič poznajo. Učenci že pripravljene liste z zapisanimi značilnostmi pravljičice prilepijo na tablo, potem ko ugotovijo značilnost.

Jedro	<u>Učiteljica na glas prebere pravljico Volk in sedem kozličkov</u>. Učenci ugotovijo, katere značilnosti najdejo v pravljici, ter naštejejo pravljичne junake, ki so nastopili v pravljici. <u>Knjižničarka</u> pove, da so zdaj ponovili glavne značilnosti pravljic ter ponovili, kaj so ljudske in umetne pravljice. Pove, da je prvi del zaključen. Učence nato vprašam, kdo pravljice napiše – AVTOR. Nato jih vprašam, kako imenujemo knjigo, v kateri je pravljica zapisana. Vprašam jih, zakaj ji rečemo slikanica ter kdo slike v pravljici nariše. Nato jim razložim, kakšna je pot knjige od avtorja do bralca. Učencem pokažem slikanico Volk in sedem kozličkov – poiščemo prvine bibliografskega opisa. Napovem, da se bodo zdaj učenci prelevili v avtorja in ilustratorja. Knjižničarka poda ustna navodila: Zdaj boste učenci postali avtorji in ilustratorji. Razmislite in si izmislite svojo pravljico ter jo zapišite. Pri tem upoštevajte glavne značilnosti pravljic. Pravljico napišite v obliki slikanici –vsebuje naj naslovnico in 3 strani zgodbe s slikami. Prazen list pred sabo lahko uporabite za pomoč. Čas za delo je pol ure. OPOZORILO: Najprej naj zgodbo napišejo, nato ilustrirajo. Po podanih navodilih preverim, ali so jih učenci razumeli. Učenci samostojno delajo, vmes jih z učiteljico opazujeva/jim pomagava. Po končanem delu učenci predstavijo pravljico.
Zaključek	Učenci oddajo pravljice/slikanice, da bomo pripravili razstavo. Na koncu ovrednotimo uro, ali smo dosegli zastavljeni cilj, da učenci poznajo značilnosti pravljice in sami postanejo avtorji. Učenci s pomočjo samolepilnih listkov ocenijo uro.
Evalvacija	Ura je potekala po načrtu. Nekaterim učencem je zmanjkalo časa za izdelavo slikanice. Navodila za izdelavo slikanice bi morala biti bolj natančna, vsaj naslov pravljice (nekateri so imeli težave). Izvedena bo še dodatna ura – pregled izdelkov drug drugemu (vrstniško vrednotenje), nekateri bodo še dokončali svojo slikanico.